

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., 29 września 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Mirosław Major

Protokolant: st. sekr. sąd Joanna Antecka

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2022 r. w Poznaniu

odwołania M. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

z dnia 29 stycznia 2021 r., nr (...)

w sprawie M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

o podleganie ubezpieczeniu chorobowemu

zmienia zaskarżoną decyzję w zakresie punktu 2 i stwierdza, że M. B. polega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresach:

a) **od 31 grudnia 2014 r. do 30 kwietnia 2016 r.,**

b) **od 1 stycznia 2018 r.**

(-) Mirosław Major

UZASADNIENIE

Decyzją z 29 stycznia 2021 r. nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. stwierdził, że M. B. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności:

- 1) podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 maja 2016 r. do 31 grudnia 2017 r.,
- 2) nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 31 grudnia 2014 r. do 30 kwietnia 2016 r. i od 1 stycznia 2018 r.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczona równolegle prowadziła pozarolniczą działalność i była zatrudniona na umowie o pracę. Od 1 stycznia 2014 r. do 30 grudnia 2014 r. ubezpieczona pobierała zasiłek macierzyński i z tego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznym. Od 31 grudnia 2014 r. do 31 grudnia 2017 r. ubezpieczona korzystała z urlopu wychowawczego udzielonego przez pracodawcę, stąd od 31 grudnia 2014 r. powinna zgłosić się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu pozarolniczej działalności i składać prawidłowe dokumenty rozliczeniowe. Ubezpieczona nie dopełniła jednak

powyższych obowiązków, w związku z czym składki na ubezpieczenia społeczne, w tym na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, zostały rozliczone po terminie, względnie nie zostały opłacone.

M. B. w ustawowym trybie i terminie odwołała się od ww. decyzji zaskarżając ją w zakresie punktu 2 oraz wnosząc o jej zmianę w tym zakresie. W uzasadnieniu odwołująca podała, że od 31 grudnia 2014 r. opłaca terminowo wszystkie należne składki, w tym na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu organ rentowy podtrzymał argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji.

W toku procesu strony podtrzymały stanowiska, przy czym odwołująca dodatkowo wskazała, że nie została pouczona przez organ rentowy o konieczności złożenia wniosku o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym z tytułu pozarolniczej działalności po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego.

Sąd ustalił, co następuje :

M. B. (ur. (...)) równolegle prowadziła pozarolniczą działalność i była zatrudniona na umowie o pracę.

Od 1 stycznia 2014 r. do 30 grudnia 2014 r. odwołująca pobierała zasiłek macierzyński.

Od 31 grudnia 2014 r. do 31 grudnia 2017 r. odwołująca korzystała z urlopu wychowawczego udzielonego jej przez pracodawcę. Od 31 grudnia 2014 r. odwołująca nadal prowadziła pozarolniczą działalność.

Bezsporne

Organ rentowy nie pouczył odwołującej, że w związku z zakończeniem pobierania zasiłku macierzyńskiego i rozpoczęciem urlopu wychowawczego powinna od 31 grudnia 2014 r. zgłosić się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i – ewentualnie – do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności. W rezultacie odwołująca nie dokonała takiego zgłoszenia i nie składała dokumentów rozliczeniowych z wykazaniem składek na ubezpieczenia społeczne, a w systemie ZUS utworzyły się dokumenty rozliczeniowe za grudzień 2014 r. – grudzień 2017 r. z wykazaniem jedynie składki na ubezpieczenie zdrowotne odwołującej.

Bezsporne, dowód: zeznania odwołującej – k. 101v

Od 1 stycznia 2018 r. stosunek pracy odwołującej uległ rozwiązaniu. Odwołująca nadal prowadziła natomiast pozarolniczą działalność.

Za okres od stycznia 2018 r. do października 2019 r. w systemie ZUS nadal tworzyły się dokumenty rozliczeniowe z wykazaniem jedynie składki na ubezpieczenie zdrowotne odwołującej.

Bezsporne

W listopadzie 2019 r. organ rentowy uporządkował konto odwołującej, tj. z urzędu sporządził dokumenty zgłoszeniowe i rozliczeniowe za okres od grudnia 2014 r. do października 2019 r. w związku z jej podleganiem ubezpieczeniom społecznym z tytułu pozarolniczej działalności.

Dowód: pismo ZUS z 25 listopada 2019 r. – k. 7 akt ZUS

Za okres od 31 grudnia 2014 r. odwołująca terminowo i w prawidłowej wysokości opłaca składki na ubezpieczenia społeczne, w tym na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności.

Bezsporne, dowód: wyciągi z rachunku bankowego – k. 10-16, zeznania odwołującej – k. 101v

Odwołująca wniosła do ZUS o wypłatę zasiłku opiekuńczego za okres od 11 marca 2020 r. do 26 lipca 2020 r. z tytułu opieki nad dzieckiem (w związku z zamknięciem przedszkola z powodu epidemii COVID-19). Z tego tytułu odwołująca

obniżyła też należne składki na ubezpieczenia społeczne za marzec i lipiec 2020 r., a za kwiecień, maj i czerwiec 2020 r. nie opłaciła tych składek.

Ze względu na epidemię COVID-19 organ rentowy umorzył odwołującej składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu pozarolniczej działalności za marzec – maj 2020 r.

Bezsporne

Organ rentowy odmówił odwołującej prawa do zasiłku opiekuńczego za okres od 11 marca 2020 r. do 26 lipca 2020 r. z uwagi na niepodleganie przez nią dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. M. B. odwołała się od decyzji ZUS w tym przedmiocie do Sądu Rejonowego (...) w (...). W toku postępowania przed ww. Sądem (sygn. akt V U 859/20) organ rentowy został zobowiązany do wydania decyzji ustalającej okresy podlegania i niepodlegania przez odwołującą ubezpieczeniom społecznym.

Częściowo bezsporne, dowód: kopia zobowiązania sądowego z 29 grudnia 2020 r. – k. 14 akt ZUS

W dniu 29 stycznia 2021 r. ZUS wydał zaskarżoną decyzję.

Bezsporne

Stan faktyczny sąd ustalił na podstawie ww. dowodów i okoliczności bezspornych.

Zgromadzonym w sprawie dokumentom, odpisom i kopiom dokumentów oraz wydrukowi sąd dał wiarę, ponieważ strony ich nie kwestionowały, a nie było podstaw, aby kwestionować je z urzędu.

Zeznaniom odwołującej sąd również dał wiarę, gdyż były one spójne, logiczne i niesprzeczne z zebraną dokumentacją.

Sąd zważył, co następuje :

Zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu podlegają na swój wniosek osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, wymienione m. in. w art. 6 ust. 1 pkt 5, tj. osoby prowadzące pozarolniczą działalność.

Stosownie do art. 14 ust. 1-2 ustawy (w brzmieniu obowiązującym w spornych okresach):

1. Objęcie dobrowolnie ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony, z zastrzeżeniem ust. 1a.

1a. Objęcie dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku tylko wówczas, gdy zgłoszenie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie dokonane w terminie określonym w art. 36 ust. 4. / od 1 lutego 2020 r.: zostanie dokonane zgodnie z art. 36 ust. 4 albo 4b.

2. Ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe, o których mowa w ust. 1, ustają:

1) od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony;

2) od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na to ubezpieczenie – w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących, duchownych oraz osób wymienionych w art. 7; w uzasadnionych przypadkach Zakład, na wniosek ubezpieczonego, może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie, z zastrzeżeniem ust. 2a;

3) od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom.

W myśl art. 9 ust. 1c ustawy (w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2014 r. do 30 grudnia 2014 r.) osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4, 5, 8 i 10 (a więc m.in. osoby prowadzące pozarolniczą działalność), spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Mogą one jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów.

M. B. od 1 stycznia 2014 r. do 30 grudnia 2014 r. pobierała zasiłek macierzyński i – zgodnie z art. 9 ust. 1c ustawy systemowej – podlegała wówczas z tego tytułu obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Odwołująca nie podlegała w ww. okresie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności, a w konsekwencji nie podlegała także wtedy dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tego tytułu (z art. 11 ust. 2 ustawy wynika, że podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z działalności jest pochodne względem podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tego tytułu).

W uchwale z 11 lipca 2019 r., III UZP 2/19, Sąd Najwyższy (w 7-osobowym składzie) stwierdził, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego (art. 9 ust. 1c w zw. z art. 14 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy systemowej).

Skoro osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu tej działalności w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, to aby ponownie zostać objęta tym ubezpieczeniem z tego tytułu po zakończeniu pobierania zasiłku, powinna zgłosić wniosek o objęcie tym ubezpieczeniem zgodnie z art. 14 ust. 1 i 1a ustawy systemowej. Odwołująca bezspornie wniosku takiego nie złożyła, jak i nie zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń z tytułu działalności, w szczególności w terminie 7 dni od zaprzestania pobierania zasiłku macierzyńskiego (art. 14 ust. 1a w zw. z art. 36 ust. 4 ustawy), pomimo iż działalność prowadziła. W efekcie odwołująca nie składała także prawidłowych dokumentów rozliczeniowych, obejmujących składki na ubezpieczenia społeczne.

Jak jednak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu ww. uchwały, w związku z tym, że do utraty tytułu do podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu dochodzi z mocy prawa na skutek rozstrzygnięcia zbiegu tytułów objęcia ubezpieczeniem społecznym, obowiązkiem organu rentowego wynikającym z art. 8 i 9 k.p.a. jest pouczenie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, że z chwilą objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego jej dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje, a ponowne objęcie tym dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością może nastąpić po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, co wymaga jednak złożenia stosownego wniosku (art. 11 ust. 2, art. 14 ust. 2 pkt 3 i art. 36 ust. 3 i 5 ustawy systemowej).

W uzasadnieniu wyroku z 20 października 2021 r., III USKP 66/21, Sąd Najwyższy wyjaśnił natomiast, że nieudzielenie przez organ rentowy osobie prowadzącej działalność pozarolniczą prawidłowej informacji co do czynności niezbędnych dla dalszego podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, może być podstawą stwierdzenia, że taka osoba podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od pierwszego dnia przypadającego bezpośrednio po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, choćby złożyła ona dopiero w późniejszym czasie ponowny wniosek o objęcie jej ubezpieczeniem chorobowym. Dla takiego stwierdzenia konieczne jest jednak uprzednie zbadanie, czy po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego osoba ubezpieczona podejmowała działania, które wskazywały na jej zamiar uzyskania ochrony ubezpieczeniowej (czy i jakie działania podjęła po zakończeniu okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w celu ponownego objęcia jej ubezpieczeniem z tytułu pozarolniczej działalności).

W toku procesu organ rentowy przyznał, że nie pouczył odwołującej o konieczności zgłoszenia się do ubezpieczeń społecznych, w tym do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, z pozarolniczej działalności po zakończeniu

pobierania zasiłku macierzyńskiego (zob. pismo komórki merytorycznej ZUS z 27 kwietnia 2022 r. – k. 66v). Jednocześnie, niesporne było (zob. pismo komórki merytorycznej ZUS z 27 kwietnia 2022 r. – k. 80), że odwołująca na bieżąco, terminowo i w prawidłowej wysokości opłacała należne składki na ww. ubezpieczenia za sporne okresy od 31 grudnia 2014 r. do 30 kwietnia 2016 r. i od 1 stycznia 2018 r. (do dnia wydania zaskarżonej decyzji). Potwierdzają to zresztą przedłożone wyciągi z rachunku bankowego (k. 10-16), których ZUS nie kwestionował.

Skoro odwołująca nie została pouczona przez ZUS w ww. zakresie, a od razu po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego wyraziła jednoznaczną wolę podlegania ubezpieczeniom społecznym, w tym dobrowolnemu chorobowemu, z tytułu prowadzonej działalności od 31 grudnia 2014 r., opłacając należne składki na te ubezpieczenia, to stwierdzić należy, że odwołująca od 31 grudnia 2014 r. nieprzerwanie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Brak podstaw do przyjęcia, że dobrowolne ubezpieczenie chorobowe odwołującej, rozpoczęte od 31 grudnia 2014 r., ustało wskutek późniejszych zdarzeń. Z art. 14 ust. 2 ustawy systemowej (w brzmieniu przytoczonym powyżej) wynika, że dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustawało:

- 1) na wniosek ubezpieczonego – a odwołująca bezspornie takiego wniosku nie złożyła,
- 2) w razie nieopłacenia w terminie należnych składek na to ubezpieczenie – a odwołująca niespornie wszystkie składki w prawidłowej wysokości i terminowo opłaciła,
- 3) w razie ustania tytułu ubezpieczenia – a bezspornie tytuł ubezpieczenia (pozarolnicza działalność) nie ustał.

Organ rentowy podnosił, że odwołująca wskutek niezgłoszenia się do ubezpieczeń społecznych z działalności po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego nie składała prawidłowych dokumentów rozliczeniowych, a więc nie było możliwe prawidłowe rozliczenie jej konta (k. 80, k. 98). Nieskładanie prawidłowych dokumentów rozliczeniowych (niezawinione przez odwołującą, skoro nie była ona pouczona o konieczności zgłoszenia do ubezpieczeń), brak możliwości rozliczenia konta płatnika czy rozliczenie składek po terminie ich zapłaty (k. 54) nie powoduje jednak ustania dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

W tym stanie rzeczy sąd - na podstawie ww. przepisów i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. - zmienił zaskarżoną decyzję w zakresie punktu 2 orzekając jak w sentencji wyroku.

(-) Mirosław Major